

මජ්ඣිම නිකාය
උපරි පණ්ණාසකෝ
මහා සලායතනික සුත්තං
ආයතනය හය පිළිබඳව වදාළ විස්තරාත්මක දෙසුම

ඒවං මේ සුතං: ඒකං සමයං භගවා සාවන්ථියං විහරති ජේතවනේ අනාඨපිණ්ඩිකස්ස ආරාමේ. තත්ථ ඛගවා භික්ඛු ආමන්තේසි භික්ඛවෝ'ති. 'හදන්තේ'ති තේ භික්ඛු භගවතෝ පච්චස්සෝසුං. භගවා ඒතදවෝච:

මා භට අසන්නට ලැබුනේ මේ විදිහටයි. ඒ දිනවල භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩසිටියේ සැවැත් නුවර ජේතවනය නම් වූ අනේපිඬු සිටුතුමා විසින් කරවන ලද ආරාමයෙහි ය. එදා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "පින්වත් මහණෙනි" කියා භික්ෂුසංඝයා අමතා වදාළා. "පින්වතුන් වහන්ස" කියා ඒ භික්ෂුන් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිතුරු දුන්නා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළා.

මහාසලායතනිකං වෝ භික්ඛවේ, දේසිස්සාමි. තං සුඤ්ඤාපඨ සාධුකං මනසි කරෝථ භාසිස්සාමිති.

"පින්වත් මහණෙනි, ඔබට ආයතන හය පිළිබඳ විස්තරාත්මකව දේශනා කරන්නම්. එය අසන්න. මනාකොට නුවණින් මෙනෙහි කරන්න. මා කියාදෙන්නම්."

ඒවං භන්තේති ඛෝ තේ භික්ඛු භගවතෝ පච්චස්සෝසුං. භගවා ඒතදවෝච:

"එසේය, ස්වාමීනි" කියා ඒ භික්ෂුන් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිතුරු දුන්නා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළා.

චක්ඛුං භික්ඛවේ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, රුජේ අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුසම්ඵස්සං අජානං අපස්සං යථාභුතං, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උජ්ජප්පති චේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුස්මිං සාරජ්ජති, රුජේසු සාරජ්ජති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණේ සාරජ්ජති, චක්ඛුසම්ඵස්සේ සාරජ්ජති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උජ්ජප්පති චේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තස්මිම්පි සාරජ්ජති.

"පින්වත් මහණෙනි, ඇස පිළිබඳව යථාභුත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, රුජයන් පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, ඇසෙහි විඤ්ඤාණය පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, ඇසේ ස්පර්ශය පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, ඇසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් භටගන්නා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උජේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එය පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි ඇසෙහි ඇලෙන්නේ. රුජවලත් ඇලෙන්නේ. ඇසේ විඤ්ඤාණයෙන් ඇලෙන්නේ. ඇසේ ස්පර්ශයෙන් ඇලෙන්නේ. ඇසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් භටගන්නා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උජේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එයටත් ඇලෙන්නේ.

තස්ස සාරත්තස්ස සංයුත්තස්ස සම්මුල්ලභස්ස අස්සාදානුපස්සිනෝ විහරතෝ ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති. තණ්හා වස්ස පෝතෝභවිකා නන්දිරාගසභගතා තත්ථ තත්ථාභිනන්දිනී, සා වස්ස පච්චිඨති. තස්ස කායිකාපි දරථා පච්චිඨන්ති, චේතසිකාපි දරථා පච්චිඨන්ති, කායිකාපි සන්තාපා පච්චිඨන්ති, චේතසිකාපි සන්තාපා පච්චිඨන්ති, කායිකාපි පරිලාභා පච්චිඨන්ති, චේතසිකාපි පරිලාභා පච්චිඨන්ති, සෝ කායදුක්ඛම්පි චේතෝදුක්ඛම්පි පටිසංචේදේති.

ඒ විදිහට ඇලිලා, ඒ හා එක්වෙලා, එයට මුලාවෙලා, ආශ්වාදය අනුව දකිමින් වාසය කරන ඔහුගේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනාගතය පිණිස මෝරනවා. එතකොට ඔහු තුළ පුනර්භවය ඇතිකරන, නන්දිරාගයෙන් යුක්ත වූ, ඒ ඒ තැන සතුටින් පිළිගන්නා වූ යම් තණ්හාවක් ඇද්ද, එය ඔහු තුළ වැඩෙනවා. එතකොට ඔහුට කායික වශයෙනුත් පීඩා ඇතිවෙනවා. මානසික වශයෙනුත් පීඩා ඇතිවෙනවා. කායික වශයෙනුත් සංතාප ඇතිවෙනවා. මානසිකවත් සංතාප ඇතිවෙනවා. කායිකවත් දැවිලි ඇතිවෙනවා. මානසිකවත් දැවිලි ඇතිවෙනවා. එතකොට ඔහු කායික දුකත්, මානසික දුකත් විඳිනවා.

සෝතං භික්ඛවේ, අජානං අපස්සං යථාභූතං ....(පෙ).... සානං භික්ඛවේ, අජානං අපස්සං යථාභූතං ....(පෙ).... ජීවහං භික්ඛවේ, අජානං අපස්සං යථාභූතං ....(පෙ).... කායං භික්ඛවේ, අජානං අපස්සං යථාභූතං ....(පෙ).... මනං භික්ඛවේ, අජානං අපස්සං යථාභූතං, ධම්මේ අජානං අපස්සං යථාභූතං, මනෝවිඤ්ඤාණං අජානං අපස්සං යථාභූතං, මනෝසම්ඵස්සං අජානං අපස්සං යථාභූතං, යම්පිදං මනෝසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභූතං, මනස්මිං සාරජ්ජති, ධම්මේසු සාරජ්ජති, මනෝවිඤ්ඤාණේ සාරජ්ජති, මනෝසම්ඵස්සේ සාරජ්ජති, යම්පිදං මනෝසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තස්මිම්පි සාරජ්ජති.

“පින්වත් මහණෙනි, කන පිළිබඳව යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, ...(පෙ).... නාසය පිළිබඳව යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, ...(පෙ).... දිව පිළිබඳව යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, ...(පෙ).... කය පිළිබඳව යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, ...(පෙ).... මනස පිළිබඳව යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, අරමුණු පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, මනෝ විඤ්ඤාණය පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, මනසේ ස්පර්ශය පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි, මනසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උපේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එය පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් නොදැනම යි, නොදැකම යි මනසෙහි ඇලෙන්නේ. අරමුණුවලත් ඇලෙන්නේ. මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් ඇලෙන්නේ. මනසේ ස්පර්ශයෙන් ඇලෙන්නේ. මනසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උපේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එයටත් ඇලෙන්නේ.

තස්ස සාරත්තස්ස සංයුත්තස්ස සම්මුල්භස්ස අස්සාදානුපස්සිනෝ විහරතෝ ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති. තණ්හා වස්ස පෝතෝභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිති, සා වස්ස පච්චිස්සති. තස්ස කායිකාපි දරථා පච්චිස්සති, චේතසිකාපි දරථා පච්චිස්සති, කායිකාපි සන්තාපා පච්චිස්සති, චේතසිකාපි සන්තාපා පච්චිස්සති, කායිකාපි පරිලාභා පච්චිස්සති, චේතසිකාපි පරිලාභා පච්චිස්සති. සෝ කායදුක්ඛම්පි වේතෝදුක්ඛම්පි පටිසංවේදේති.

ඒ විදිහට ඇලිලා, ඒ හා එක්වෙලා, එයට මුලාවෙලා, ආශ්වාදය අනුව දකිමින් වාසය කරන ඔහුගේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනාගතය පිණිස මෝරනවා. එතකොට ඔහු තුළ පුනර්භවය ඇතිකරන, නන්දිරාගයෙන් යුක්ත වූ, ඒ ඒ තැන සතුටින් පිළිගන්නා වූ යම් තණ්හාවක් ඇද්ද, එය ඔහු තුළ වැඩෙනවා. එතකොට ඔහුට කායික වශයෙනුත් පීඩා ඇතිවෙනවා. මානසික වශයෙනුත් පීඩා ඇතිවෙනවා. කායික වශයෙනුත් සංතාප ඇතිවෙනවා. මානසිකවත් සංතාප ඇතිවෙනවා. කායිකවත් දැවිලි ඇතිවෙනවා. මානසිකවත් දැවිලි ඇතිවෙනවා. එතකොට ඔහු කායික දුකත්, මානසික දුකත් විඳිනවා.

වක්ඛුඤ්ඤා ඛෝ භික්ඛවේ, ජානං පස්සං යථාභූතං, රුපේ ජානං පස්සං යථාභූතං, වක්ඛුඤ්ඤාණං ජානං පස්සං යථාභූතං, වක්ඛුසම්ඵස්සං ජානං පස්සං යථාභූතං, යම්පිදං වක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි ජානං පස්සං යථාභූතං, වක්ඛුස්මිං න සාරජ්ජති, රුපේසු න සාරජ්ජති, වක්ඛුඤ්ඤාණේ න සාරජ්ජති,

වක්‍රබ්‍රහ්මචස්සේ න සාරජ්ජනි, යම්පිදං වක්‍රබ්‍රහ්මචස්සපච්චයා උජ්ජජ්ජනි වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තස්මිම්පි න සාරජ්ජනි.

“පින්වත් මහණෙනි, ඇස පිළිබඳව යථාභූත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, රූපයන් පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, ඇසෙහි විඤ්ඤාණය පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, ඇසේ ස්පර්ශය පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, ඇසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උපේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එය පිළිබඳව ද යථාභූත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, ඇසෙහි නොඇලෙන්නේ. රූපවලත් නොඇලෙන්නේ. ඇසේ විඤ්ඤාණයෙන් නොඇලෙන්නේ. ඇසේ ස්පර්ශයෙන් නොඇලෙන්නේ. ඇසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උපේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එයටත් නොඇලෙන්නේ.

තස්ස අසාරත්තස්ස අසංයුත්තස්ස අසම්මුල්භස්ස ආදිනවානුපස්සිනෝ විහරතෝ ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා අපචයං ගච්ඡන්ති. තණ්හා වස්ස පෝතෝභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාහිනන්දිති, සා වස්ස පභීයති. තස්ස කායිකාපි දරථා පභීයන්ති. චේතසිකාපි දරථා පභීයන්ති. කායිකාපි සන්තාපා පභීයන්ති. චේතසිකාපි සන්තාපා පභීයන්ති. කායිකාපි පරිලාභා පභීයන්ති. චේතසිකාපි පරිලාභා පභීයන්ති. සෝ කායසුඛම්පි චේතෝසුඛම්පි පටිසංවේදේති.

ඒ විදිහට නොඇලීලා, ඒ හා එක් නොවී, එයට මූලා නොවී, ආදිනව අනුව දකිමින් වාසය කරන ඔහුගේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනාගතය පිණිස සකස් නොවී යනවා. එතකොට ඔහු තුළ පුනර්භවය ඇතිකරන, නන්දිරාගයෙන් යුක්ත වූ, ඒ ඒ තැන සතුවත් පිළිගන්නා වූ යම් තණ්හාවක් ඇද්ද, එය ඔහු තුළ ප්‍රභාණය වෙනවා. එතකොට ඔහුට කායික පීඩාත් ප්‍රභාණය වෙනවා. මානසික පීඩාත් ප්‍රභාණය වෙනවා. කායික සංතාපත් ප්‍රභාණය වෙනවා. මානසික සංතාපත් ප්‍රභාණය වෙනවා. කායික දැවිලිත් ප්‍රභාණය වෙනවා. මානසික දැවිලිත් ප්‍රභාණය වෙනවා. එතකොට ඔහු කායික සැපයත්, මානසික සැපයත් විදිනවා.

යා තථාභූතස්ස දිට්ඨි, සාස්ස හෝති සම්මාදිට්ඨි. යෝ තථාභූතස්ස සංකප්පෝ, ස්වාස්ස හෝති සම්මාසංකප්පෝ. යෝ තථාභූතස්ස වායාමෝ, ස්වාස්ස හෝති සම්මාවායාමෝ. යා තථාභූතස්ස සති, සාස්ස හෝති සම්මාසති. යෝ තථාභූතස්ස සමාධි, ස්වාස්ස හෝති සම්මාසමාධි. පුබ්බේව ඛෝ පනස්ස කායකම්මං චිත්තම්මං ආචීචෝ සුපරිසුද්ධෝ හෝති. ඒවමස්සායං අරියෝ අට්ඨංගිකෝ මග්ගෝ භාවනාපාරිජුරිං ගච්ඡති.

එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් දෘෂ්ටියක් ඇද්ද, ඒ දෘෂ්ටිය තමයි ඔහුගේ සම්මා දිට්ඨිය වන්නේ. එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් සංකල්පයක් ඇද්ද, ඒ සංකල්පය තමයි ඔහුගේ සම්මා සංකල්පය වන්නේ. එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් චීරියක් ඇද්ද, ඒ චීරිය තමයි ඔහුගේ සම්මා වායාමය වන්නේ. එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් සතියක් ඇද්ද, ඒ සතිය තමයි ඔහුගේ සම්මා සතිය වන්නේ. එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් සමාධියක් ඇද්ද, ඒ සමාධිය තමයි ඔහුගේ සම්මා සමාධිය වන්නේ. කලින්ම ඔහුගේ කායික ක්‍රියාවද, වාචසික ක්‍රියාවද, දිවි පැවැත්මද හොඳින් පිරිසිදු වෙලයි තියෙන්නේ. ඔය විදිහට ඔහු තුළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණ වෙනවා.

තස්ස ඒවං ඉමං අරියං අට්ඨංගිකං මග්ගං භාවයතෝ වත්තාරෝපි සතිපට්ඨානා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. වත්තාරෝපි සම්මජ්ජධානා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. වත්තාරෝපි ඉද්ධිපාදා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. පඤ්චපි ඉන්ද්‍රියානි භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. පඤ්චපි බලානි භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. සත්තපි බොජ්ඣංගා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති.

ඔහු තුළ ඔය අයුරින් මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩද්දී සතර සතිපට්ඨානයන් භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. සතර සමයක් ප්‍රධාන වීර්යය භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. සතර ඉර්ධිපාද භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්ම භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. පංච බල ධර්ම භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. සජ්ත බොජ්ඣංග ධර්ම භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා.

තස්සිමේ ද්වේ ධම්මා යුගනද්ධා වත්තන්ති සමථෝ ච විපස්සනා ච. සෝ යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා, තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා පරිචානානි. යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා, තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා පජහති. යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවේතබ්බා, තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා භාවේති. යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා, තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා සච්ඡිකරෝති.

ඔහු තුළ ධර්මයන් දෙකක් එකට වැඩෙනවා. එනම් සමථයත්, විදර්ශනාවත්ය. ඉතින් ඔහු යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයකින් පිරිසිදු අවබෝධ කළ යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයකින් පිරිසිදු අවබෝධ කරගන්නවා. යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයකින් ප්‍රභාණය කළ යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් ප්‍රභාණය කරනවා. යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් වැඩිය යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් වඩනවා. යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් සාක්ෂාත් කළ යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් සාක්ෂාත් කරනවා.

කතමේ ච භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා: පඤ්චපාදානක්ඛන්ධානිස්ස වචනියං. සෙය්‍යථීදං: රුප්පාදානක්ඛන්ධෝ වේදනුපාදානක්ඛන්ධෝ සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධෝ සංඛාරුපාදානක්ඛන්ධෝ විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධෝ. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් පිරිසිදු දත යුතු ධර්මයන් මොනවාද? ඒයට කිව යුත්තේ පංච උපාදාස්කන්ධය කියලයි. ඒ කුමක්ද යත්; රුප්පාදානස්කන්ධයයි. වේදනුපාදානස්කන්ධයයි. සඤ්ඤුපාදානස්කන්ධයයි. සංඛාරුපාදානස්කන්ධයයි. විඤ්ඤාණුපාදානස්කන්ධයයි. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට ඤාණයෙන් පිරිසිදු දත යුත්තේ.

කතමේ ච භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා: අවිජ්ජා ච භවතණ්හා ච. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් ප්‍රභාණය කළ යුතු ධර්මයන් මොනවාද? අවිද්‍යාවත්, භව තණ්හාවත් ය. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

කතමේ ච භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවේතබ්බා: සමථෝ ච විපස්සනා ච. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවේතබ්බා.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් වැඩිය යුතු ධර්මයන් මොනවාද? සමථයත්, විදර්ශනාවත් ය. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් වැඩිය යුත්තේ.

කතමේ ච භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා: විජ්ජා ච විමුත්ති ච. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඥාණයෙන් සාක්ෂාත් කළ යුතු ධර්මයන් මොනවාද? විද්‍යාවත්, විමුක්තියත් ය. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට වූ ඥාණයෙන් සාක්ෂාත් කළ යුත්තේ.

සෝතං භික්ඛවේ, ජානං පස්සං යථාභුතං ....(පෙ).... සානං භික්ඛවේ, ජානං පස්සං යථාභුතං ....(පෙ).... ජීවිහං භික්ඛවේ, ජානං පස්සං යථාභුතං ....(පෙ).... කායං භික්ඛවේ, ජානං පස්සං යථාභුතං ....(පෙ).... මනං භික්ඛවේ, ජානං පස්සං යථාභුතං, ධම්මේ ජානං පස්සං යථාභුතං, මනෝවිඤ්ඤාණං ජානං පස්සං යථාභුතං, මනෝසම්ඵස්සං ජානං පස්සං යථාභුතං, යම්පිදං මනෝසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි ජානං පස්සං යථාභුතං, මනස්මිං න සාරජ්ජති. ධම්මේසු න සාරජ්ජති. මනෝවිඤ්ඤාණේ න සාරජ්ජති. මනෝසම්ඵස්සේ න සාරජ්ජති. යම්පිදං මනෝසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා. තස්මිම්පි න සාරජ්ජති.

“පින්වත් මහණෙනි, කත පිළිබඳව යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, ...(පෙ).... නාසය පිළිබඳව යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැක ගෙනම යි, ...(පෙ).... දිව පිළිබඳව යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, ...(පෙ).... කය පිළිබඳව යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, ...(පෙ).... මනස පිළිබඳව යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, අරමුණු පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, මනෝ විඤ්ඤාණය පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, මනසේ ස්පර්ශය පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, මනසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් භට්ඨන්තා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උපේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එය පිළිබඳව ද යථාභුත වශයෙන් දැනගෙනම යි, දැකගෙනම යි, මනසෙහි නොඇලෙන්නේ. අරමුණුවලත් නොඇලෙන්නේ. මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් නො ඇලෙන්නේ. මනසේ ස්පර්ශයෙන් නොඇලෙන්නේ. මනසේ ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යයෙන් භට්ඨන්තා වූ සැපක් වේවා, දුකක් වේවා, උපේක්ෂාවක් වේවා, යම් විදීමක් ඇද්ද, එයටත් නොඇලෙන්නේ.

තස්ස අසාරත්තස්ස අසංයුත්තස්ස අසම්මුල්හස්ස ආදීනවානුපස්සිනෝ විහරතෝ ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා අපවයං ගච්ඡන්ති. තණ්හා වස්ස පෝතෝභවිකා නන්දිරාගසභගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිති, සා වස්ස පභීයති. තස්ස කායිකාපි දරථා පභීයන්ති. චේතසිකාපි දරථා පභීයන්ති. කායිකාපි සන්තාපා පභීයන්ති. චේතසිකාපි සන්තාපා පභීයන්ති. කායිකාපි පරිලාභා පභීයන්ති. චේතසිකාපි පරිලාභා පභීයන්ති. සෝ කායසුඛම්පි චේතෝසුඛම්පි පටිසංවේදේති.

ඒ විදිහට නොඇලීලා, ඒ හා එක් නොවී, එයට මුලා නොවී, ආදීනව අනුව දකිමින් වාසය කරන ඔහුගේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනාගතය පිණිස සකස් නොවී යනවා. එතකොට ඔහු තුළ පුනර්භවය ඇතිකරන, නන්දිරාගයෙන් යුක්ත වූ, ඒ ඒ තැන සතුටින් පිළිගන්නා වූ යම් තණ්හාවක් ඇද්ද, එය ඔහු තුළ ප්‍රභාණය වෙනවා. එතකොට ඔහුට කායික පීඩාත් ප්‍රභාණය වෙනවා. මානසික පීඩාත් ප්‍රභාණය වෙනවා. කායික සංතාපත් ප්‍රභාණය වෙනවා. මානසික සංතාපත් ප්‍රභාණය වෙනවා. කායික දැවිලිත් ප්‍රභාණය වෙනවා. මානසික දැවිලිත් ප්‍රභාණය වෙනවා. එතකොට ඔහු කායික සැපයත්, මානසික සැපයත් විදිනවා.

යා තථාභුතස්ස දිට්ඨි, සාස්ස හෝති සම්මාදිට්ඨි. යෝ තථාභුතස්ස සංකප්පෝ, ස්වාස්ස හෝති සම්මාසංකප්පෝ. යෝ තථාභුතස්ස වායාමෝ, ස්වාස්ස හෝති සම්මාවායාමෝ. යා තථාභුතස්ස සති, සාස්ස හෝති සම්මාසති. යෝ තථාභුතස්ස සමාධි, ස්වාස්ස හෝති සම්මාසමාධි. පුබ්බේච ඛෝ පනස්ස කායකම්මං චිකිම්මං ආචීවෝ සුපරිසුද්ධෝ හෝති. ඒවමස්සායං අරියෝ අට්ඨංගිකෝ මග්ගෝ භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡති.

එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් දෘෂ්ටියක් ඇද්ද, ඒ දෘෂ්ටිය තමයි ඔහුගේ සම්මා දිට්ඨිය වන්නේ. එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් සංකල්පයක් ඇද්ද, ඒ සංකල්පය තමයි ඔහුගේ සම්මා සංකල්පය වන්නේ. එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් චීරියක් ඇද්ද, ඒ චීරිය තමයි ඔහුගේ සම්මා වායාමය වන්නේ.

එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් සතියක් ඇද්ද, ඒ සතිය තමයි ඔහුගේ සම්මා සතිය වන්නේ. එබඳු වූ කෙනෙකුගේ යම් සමාධියක් ඇද්ද, ඒ සමාධිය තමයි ඔහුගේ සම්මා සමාධිය වන්නේ. කලින්ම ඔහුගේ කායික ක්‍රියාවද, වාචික ක්‍රියාවද, දිවි පැවැත්මද හොඳින් පිරිසිදු වෙලයි කියෙන්නේ. ඔය විදිහට ඔහු තුළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණ වෙනවා.

තස්ස ඒවං ඉමං අරියං අට්ඨංගිකං මග්ගං භාවයතො වත්තාරෝපි සතිපට්ඨානා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. වත්තාරෝපි සම්මජ්ජධානා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. වත්තාරෝපි ඉද්ධිපාදා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. පඤ්චපි ඉන්ද්‍රියානි භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. පඤ්චපි බලානි භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති. සත්තපි බොජ්ඣංගා භාවනාපාරිපුරිං ගච්ඡන්ති.

ඔහු තුළ ඔය අයුරින් මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩද්දී සතර සතිපට්ඨානයන් භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. සතර සමයක් ප්‍රධාන චීර්යය භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. සතර ඉර්ධිපාද භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්ම භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. පංච බල ධර්ම භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා. සජ්ත බොජ්ඣංග ධර්ම භාවනා වශයෙන් සම්පූර්ණත්වයට පත්වෙනවා.

තස්සිමේ ද්වේ ධම්මා යුගනද්ධා වත්තන්ති සමථෝ ව විපස්සනා ව. සෝ යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා, තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා පරිජානානි. යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා. තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා පජහති. යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවේතබ්බා, තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා භාවේති. යේ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා, තේ ධම්මේ අභිඤ්ඤා සච්ඡිකරෝති.

ඔහු තුළ ධර්මයන් දෙකක් එකට වැඩෙනවා. එනම් සමථයත්, විදර්ශනාවත් ය. ඉතින් ඔහු යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයකින් පිරිසිදු අවබෝධ කළ යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයකින් පිරිසිදු අවබෝධ කරගන්නවා. යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයකින් ප්‍රභාණය කළ යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් ප්‍රභාණය කරනවා. යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් වැඩිය යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් වඩනවා. යම් ධර්මයක් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් සාක්ෂාත් කළ යුතුද, ඒ ධර්මයන් විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් සාක්ෂාත් කරනවා.

කතමේ ව භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා: පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා'තිස්ස වචනියං සෙය්‍යථීදං: රුපුපාදානක්ඛන්ධෝ වේදනුපාදානක්ඛන්ධෝ සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධෝ සංඛාරුපාදානක්ඛන්ධෝ විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධෝ. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් පිරිසිදු දත යුතු ධර්මයන් මොනවාද? එයට කිව යුත්තේ පංච උපාදානස්කන්ධය කියලයි. ඒ කුමක්ද යත්; රුපුපාදානස්කන්ධයයි. වේදනුපාදානස්කන්ධයයි. සඤ්ඤුපාදානස්කන්ධයයි. සංඛාරුපාදානස්කන්ධයයි. විඤ්ඤාණුපාදානස්කන්ධයයි. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට ඤාණයෙන් පිරිසිදු දත යුත්තේ.

කතමේ ව භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා: අච්ඡා ව භවතණ්හා ව. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් ප්‍රභාණය කළ යුතු ධර්මයන් මොනවාද? අච්ඡාවත්, භව තණ්හාවත් ය. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට වූ ඤාණයෙන් ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

කතමේ ව භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවේතබ්බා: සමථෝ ව විපස්සනා ව. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවේතබ්බා.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඥාණයෙන් වැඩිය යුතු ධර්මයන් මොනවාද? සමථයන්, විදර්ශනාවන් ය. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට වූ ඥාණයෙන් වැඩිය යුත්තේ.

කතමේ ව භික්ඛවේ, ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා: විජ්ජා ව විමුක්ති ව. ඉමේ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බානි.

පින්වත් මහණෙනි, විශිෂ්ට වූ ඥාණයෙන් සාක්ෂාත් කළ යුතු ධර්මයන් මොනවාද? විද්‍යාවන්, විමුක්තියන් ය. මේ ධර්මයන් තමයි විශිෂ්ට වූ ඥාණයෙන් සාක්ෂාත් කළ යුත්තේ.

ඉදමචෝච භගවා. අත්තමනා තේ භික්ඛු භගවතෝ භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ උතුම් දේශනය වදාළා. ඒ දේශනය ගැන ඒ භික්ෂූන් වහන්සේලා ගොඩක් සතුටු වුනා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ මේ දේශනය සතුටින් පිළිගත්තා.

සාදු! සාදු!! සාදු!!!

මහාසලායතනික සුත්තං සත්තමං.

ආයතන භය පිළිබඳව වදාළ විස්තරාත්මක දෙසුම නිමා විය.